

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра матеріалознавства та ливарного
виробництва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ
Викладач	Кропівний Володимир Миколайович, професор кафедри матеріалознавства та ливарного виробництва, канд. техн. наук, професор
Контактний телефон	55-92-34
E-mail:	rektor@kntu.kr.ua ; cntu.ua@gmail.com
Обсяги та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна загальної підготовки. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3, годин – 90, у т.ч. лекції – 16 годин, практичні роботи – 16 годин, самостійна робота – 58 годин. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua ; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Засвоєння компоненту здобувачами освіти поліпшиться, якщо попередньо були опановані дисципліни: «Основи агроінженерії та інформаційні технології».

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з питаннями створення, набуття прав, управління, захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, як особливого виду прав на результати творчої діяльності в сучасному суспільстві, забезпечення здобувачів вищої освіти комплексом знань, умінь та навичок, необхідних для застосування в професійній діяльності у сфері агроінженерії.

Основним завданням вивчення дисципліни є формування компетентностей, важливих для особистісного розвитку фахівців та їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці:

- обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері агроінженерії;
- здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем у сфері управління та адміністрування;
- здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі агропромислового виробництва та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння аспектів професійної діяльності.
- ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 5. Здатність працювати в команді.
- ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

- ФК 4. Здатність застосовувати сучасні інформаційні та комп'ютерні технології для вирішення професійних завдань.
- ФК 11. Здатність до отримання і аналізу інформації щодо тенденцій розвитку аграрних наук, технологій і техніки в сільськогосподарському виробництві.
- ФК 13. Здатність використовувати нормативно-законодавчу базу з метою правового захисту об'єктів інтелектуальної власності, які розробляються та знаходяться в господарському обігу.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 1. Володіти комплексом необхідних гуманітарних, природничо-наукових та професійних знань, достатніх для досягнення інших результатів навчання, визначених освітньою програмою.
- ПРН 3. Знати, розуміти і застосовувати норми законодавства, що стосуються професійної діяльності.
- ПРН 19. Забезпечувати охорону інтелектуальної власності.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: «Положення про організацію освітнього процесу»; «Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ».

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу. Пропущені заняття повинні бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини

1.1. Поняття інтелектуальної власності

Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності. Інтелектуальна власність як право

1.2. Еволюція інтелектуальної власності

Еволюція промислової власності. Еволюція авторського права і суміжних прав. Еволюція інтелектуальної власності в Україні

1.3. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави

1.4. Соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства. Роль промислової власності у економічному розвитку. Авторське право і розвиток культури.

Тема 2. Система інтелектуальної власності

2.1. Об'єкти права інтелектуальної власності

Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності. Об'єкти промислової власності. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Об'єкти авторського права і суміжних прав.

2.2. Суб'єкти права інтелектуальної власності

Творець (автор) як суб'єкт права. Громадяни, юридичні особи та держава як суб'єкти права інтелектуальної власності. Суб'єкти права промислової власності. Суб'єкти авторського права. Суб'єкти суміжних прав.

2.3. Система законодавства України про інтелектуальну власність

Міністерство економіки України як орган виконавчої влади, що відповідає за політику у сфері інтелектуальної власності.

2.4. Складові системи. Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності та інноваційної політики Міністерства економіки України, державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент), державна організація «Українське агентство з авторських та суміжних прав» - їх функції і завдання. Представники у справах інтелектуальної власності

(патентні повірені).

2.5. Міжнародна система інтелектуальної власності

Міжнародні договори про інтелектуальну власність. Членство України в міжнародних договорах про інтелектуальну власність. Всесвітня організація інтелектуальної власності, її структура та основні функції. Міжнародна співпраця в рамках регіональних договорів про інтелектуальну власність.

Тема 3. Охорона права на об'єкти інтелектуальної власності

3.1. Мета і принципи правової охорони

Мета правової охорони. Принципи правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.

3.2. Охорона прав на об'єкти промислової власності

Необхідність правової охорони об'єктів інтелектуальної власності.

Набуття прав на винаходи і корисні моделі. Варіанти рішень стосовно правової охорони. Умови патентоспроможності винаходу (корисної моделі). Порядок патентування. Строк дії патенту. Дострокове припинення дії патенту. Права власника патенту.

Набуття прав на промисловий зразок та географічне зазначення. Порядок отримання охоронного документу на промисловий зразок. Порядок отримання права на географічне зазначення.

Набуття прав на торговельну марку. Порядок отримання охоронного документу на торговельну марку.

3.3. Охорона прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності

Охорона прав на сорти рослин, породи тварин, комерційні таємниці, наукові відкриття. Державний реєстр патентів на сорти рослин. Державна реєстрація прав на сорт. Критерії придатності сорту для набуття прав інтелектуальної власності на нього. Назва сорту. Розгляд заявки на сорт. Український інститут експертизи сортів рослин. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність. Право селекціонера. Право автора сорту. Документи про права на сорт. Право на поширення сорту в Україні. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин. Обов'язки володільця патенту, власника майнового права на поширення сорту та підтримувача. Порушення прав на сорт.

3.4. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав

Авторське право і суміжні права. Форми охорони авторських прав. Терміни охорони прав авторів. Охорона суміжних прав.

3.5. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном

Порядок охорони прав на об'єкти промислової власності за кордоном. Охорона прав на об'єкти авторського права і суміжних прав за кордоном.

Тема 4. Інноваційне підприємництво та управління правами інтелектуальної власності

4.1. Закон України "Про інноваційну діяльність". Інновації Види нововведень.

4.2. Патентна інформація, її роль в інноваційній діяльності. Первинні та вторинні джерела патентної інформації. Офіційні бюлетні промислової власності та описи до патентів. Інформаційні ресурси України в сфері інтелектуальної власності. Міжнародна патентна класифікація

4.3. Передача й придбання передових технологій на комерційній основі. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності. Основні способи комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.

4.4. Використання об'єктів інтелектуальної власності при формуванні статутних капіталів. Основні юридичні форми передавання й придбання технології на комерційній основі: передавання права власності на об'єкти інтелектуальної власності; ліцензування; передавання ноу-хау, інжиніринг. Повні, виключні та невиключні (прості) ліцензії. Примусова ліцензія.

4.5. Міжнародна торгівля ліцензіями. Основні цілі продажу ліцензій. Ціна ліцензії. Паушальні платежі і роялті. Комбіновані платежі.

4.6. Франчайзинг. Франчиза. Основні переваги, які отримують сторони франчайзингу. Основні види франчайзингу: виробничий, товарний і сервісний.

Тема 5. Економіка інтелектуальної власності

5.1. Права на об'єкти інтелектуальної власності як товар

Особливості права інтелектуальної власності як товару. Інтелектуальна власність як нематеріальний актив.

5.2. Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності

Випадки, в яких необхідно визначати вартість. Підходи до визначення вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності. Витратний підхід, порівняльний підхід, дохідний підхід. Методи оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності. Зв'язок між підходами і методами. Алгоритм розрахунку вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.

5.3. Управління правами інтелектуальної власності

Життєвий цикл об'єкта інтелектуальної власності. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі його створення. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі набуття прав. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі використання прав. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі захисту прав. Управління об'єктом інтелектуальної власності на етапі утилізації.

Тема 6. Захист прав інтелектуальної власності

6.1. Система захисту прав інтелектуальної власності і її призначення

Причини, що приводять до порушення прав. Призначення системи захисту прав інтелектуальної власності.

6.2. Дії, що визнаються порушенням права інтелектуальної власності

Дії, що порушують права власників об'єктів промислової власності. Основні порушення прав на об'єкти авторського права і суміжних прав.

6.3. Категорії спорів

Суперечки про визнання (невизнання) результату інтелектуальної діяльності об'єктом інтелектуальної власності. Суперечки, що стосуються

порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

6.4. Форми, порядки та способи захисту права інтелектуальної власності

Юрисдикційна форма захисту. Неюрисдикційна форма захисту. Види порушення прав, що розглядаються в адміністративно-правовому порядку. Захист прав інтелектуальної власності у відповідності до кодексу України про адміністративні правопорушення. Захист від недобросовісної конкуренції. Захист прав при переміщенні через митний кордон України контрафактних товарів.

Цивільно-правовий порядок захисту прав. Порядок захисту порушених прав, встановлений кримінальним законодавством. Відповідальність за порушення прав, що передбачена Кримінальним кодексом України.

6.5. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS. TRIPS як одна з угод Світової організації торгівлі. Основні вимоги угоди TRIPS щодо захисту прав інтелектуальної власності за порушення прав інтелектуальної власності.

5 Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Поточний контроль проводиться у вигляді тестування по матеріалу навчальної дисципліни, написанню контрольних робіт, захисту рефератів, усного опитування. Правильна відповідь на кожне питання оцінюється оцінкою 5 балів.

Залік виставляється студенту у випадку набору протягом семестру не менше 60 балів по 100 – бальній системі ESTS.

Рівень знань здобувачів вищої освіти за національною шкалою відповідає таким критеріям:

– **«задовільно»** – здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– **«незадовільно»** – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані.

Розподіл балів, які отримують студенти під час проведення контрольних заходів

- Тема 1 - 10 балів;
- Тема 2 - 10 балів;
- Тема 3 - 10 балів;
- Змістовий модуль 1 – 20 балів.
- Тема 4 - 10 балів;
- Тема 5 - 10 балів.
- Тема 6 - 10 балів.
- Змістовий модуль 2 – 20 балів.

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені [Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ](#) (с. 31-33).

6. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. Інтелектуальна власність : метод. рекомендації до вивчення курсу / [уклад. А. В. Кропивна] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький : ЦНТУ, 2023 - 45 с. URI: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/13146>
2. Інтелектуальна власність. Методичні вказівки до виконання практичних робіт. Укладач: Кропивна А. В.– Кропивницький: ЦНТУ, 2020 – 97 с.

Базова література

1. Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с.
2. Верба І.І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник/ І.І.Верба, В.О.Коваль; за ред. С.В. Чікін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – 262 с.
3. Попова Л.М. Інтелектуальна власність. Підручник. Л.М. Попова., А.В. Хромов, І.В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021, с. 262.
4. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: Підручник. – Вид. 2 / О. П. Світличний. – К.: НУБіП України, 2016. – 355 с.
5. Аксютіна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с.
6. Ходаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти [текст] Підручник: 3-тє вид., перероб. та доп. / Є. І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 504 с.
7. Мікульонок І. О. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / І. О. Мікульонок. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – Київ: КПІ ім. Ігоря

Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. – 244 с.

8. Наукова діяльність. Патентознавство. Інтелектуальна власність: Підручник / Укладачі: Г.О. Оборський, І.М. Чістякова, Д.Д. Татакі, О.С. Білоусов, І.Б. Кривдіна, В.П. Кубко, С.Х. Яворський. — К.: Каравела, 2020. — 232 с.

9. Intellectual property: law and the information society. Cases and Materials/ William Neal Reynolds Professor of Law Duke Law School/ 5 Edition, 2021, p.830.

Законодавство України про інтелектуальну власність

1. Конституція України, від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР;
2. Цивільний кодекс України, від 16.01.2003 р. № 435-IV;
3. Господарський кодекс України, від 16.01.2003 р. № 436-IV;
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р. №8073-Х
5. Кримінальний кодекс України, від 05.04.2001 р. № 2341-III;
6. Митний кодекс України, від 11.07.2002 р. № 92-IV;
7. Цивільний процесуальний кодекс України, від 18.03.2004 р. № 1618-IV;
8. Господарський процесуальний кодекс України, від 06.11.1991 р. №1798-XII;
9. Декрет Кабінету Міністрів України "Про державне мито" від 21.01.1993 №7-93;
10. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23-12.1993 №3792-XII;
11. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" 15.12.1993 №3687-XII;
12. Закон України "Про охорону прав на промислові зразки" від 15.12.1993 №3688-XII;
13. Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" від 21.04.1993 №3116-XII;
14. Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", від 15.12.1993 №3689-XII;
15. Закон України "Про охорону прав на зазначення походження товарів", від 16.06.1999 № 752-XIV;
16. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних", від 23.03.2000 № 1587-III;
17. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування", від 17.01.2002 №2953-III.

Міжнародні договори з інтелектуальної власності

1. Загальна декларація прав людини, від 10.12.1948 р.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, від 16.12.1976р.
3. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, від 14.07.1967 р.
4. Всесвітня декларація про інтелектуальну власність, від 26.06.2000р.
5. Всесвітня конвенція про авторське право, від 06.09.1952 р.

6. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, від 24.07.1971 р.
7. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, від 20.12.1976 р.
8. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення, від 26.10.1961 р.
9. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм, від 29.10.1971 р.
10. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, від 20.12.1996 р.
11. Паризька конвенція про охорону промислової власності, від 20.03.1883р.
12. Договір про патентну кооперацію, від 19.06.1970 р.
13. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури, від 28.04.1977 р.
14. Договір про патентне право, від 01.06.2000 р.
15. Договір з інтелектуальної власності стосовно інтегральних схем, від 26.05.1986 р.
16. Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків, від 02.07.1999 р.
17. Мадридська Угода про міжнародну реєстрацію знаків, від 14.04.1891 .р,
18. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, від 27.06.1989 р.
19. Спільні правила до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків та Протоколу до цієї Угоди (у редакції, чинній на 01.04.2004 р.)
20. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин, від 02.12. 1961 р.
21. Договір про закони щодо товарних знаків, від 27.10.1994 р.
22. Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків, від 15.06.1957 р.
23. Угода про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень, від 14.04.1891 р.
24. Міжнародна конвенція по охороні нових сортів рослин, від 02.12.1961 р.
25. Угода про торговельні аспекти прав Інтелектуальної власності, від 15.04.1994р.
26. Угода про співробітництво по припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності, від 21.09.2000 р.
27. Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики, від 25.01.2000 р.

13. Інформаційні ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України
2. <https://iii.ua/uk> – ДП «Український інститут інтелектуальної власності» (УІІВ) Управління патентно-інформаційних послуг та проєктів
- 3 <https://www.wipo.int/portal/en/index.html> – WIPO (Всесвітня організація інтелектуальної власності)

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри матеріалознавства та ливарного виробництва. Протокол від 28 серпня 2024 року № 1